DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 15 oktober 2009 *

I mål C-101/08,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Cour de cassation (Luxemburg) genom beslut av den 21 februari 2008, som inkom till domstolen den 5 mars 2008, i målet

Audiolux SA m.fl.

mot

Groupe Bruxelles Lambert SA (GBL) m.fl.,

Bertelsmann AG m.fl.,

meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av ordföranden på tredje avdelningen K. Lenaerts, tillförordnad ordförande på fjärde avdelningen samt domarna R. Silva de Lapuerta, G. Arestis, J. Malenovský och T. von Danwitz (referent),

generaladvokat: V. Trstenjak,
justitiesekreterare: handläggaren N. Nanchev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 30 april 2009,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Audiolux SA m.fl., genom A. Elvinger och M. Elvinger, avocats,

— Groupe Bryssel Lambert SA (GBL) m.fl., genom J. Loesch, G. Loesch och P. Van Ommeslaghe, avocats,

— Bertelsmann AG m.fl., genom G. Harles och P.-E. Partsch, avocats,

— Frankrikes regering, genom G. de Bergues och J.-Ch. Gracia, båda i egenskap av ombud,

— Irland, genom D. O'Hagan, solicitor, biträdd av D. Barniville, SC, och A. O'Neill, BL,

— Polens regering, genom M. Dowgielewicz, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom G. Braun och O. Beynet, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 30 juni 2009 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser frågan huruvida det finns en allmän gemenskapsrättslig princip om likabehandling av aktieägare, enligt vilken minoritetsaktieägarna är skyddade av att huvudaktieägare, som förvärvar eller utövar kontrollen i ett bolag, är skyldiga att köpa minoritetsaktieägarnas aktier på samma villkor som de som avtalades

när huvudägaren förvärvade eller styrkte sitt aktieinnehav i bolaget och, i förekommande fall, vilken tidsmässig verkan som gäller för en sådan princip.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan minoritetsaktieägarna i bolaget RTL Group (nedan kallat RTL) och å andra sidan bolagen Groupe Bruxelles Lambert SA (GBL) (nedan kallat GBL) och Bertelsmann AG (nedan kallat Bertelsmann) samt RTL och avser en överenskommelse som ingåtts mellan GBL och Bertelsmann.

Tillämpliga bestämmelser

3 I femte skälet i rådets andra direktiv 77/91/EEG av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda ett aktiebolag samt bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga (EGT L 26, 1977, s. 1; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 7) anges följande:

”Med hänsyn till ändamålet med artikel 54.3 g i fördraget måste medlemsstaternas lagstiftning om ökning och nedsättning av kapitalet säkerställa att de principer beaktas och harmoniseras som syftar till en lika behandling av aktieägare med samma ställning och till ett skydd för borgenärer med fordringar som har uppkommit före en kapitalnedsättning.”

4 I artikel 20.1 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa artikel 19 [i vilken ett företags förvärv av egna aktier underkastas vissa villkor] på:

…

d) aktier som förvärvats på grund av en lagstadgad skyldighet eller till följd av ett rättsligt avgörande till skydd för en aktieägarminoritet, särskilt vid fusion, ändring av föremålet för bolagets verksamhet eller av bolagets form, byte av säte till utlandet eller införandet av begränsningar i rätten att överlåta aktier,

…

f) aktier som förvärvas för att hålla minoritetsaktieägare i närstående bolag skadeslösa,

…”

5 I artikel 42 i direktiv 77/91 föreskrivs följande:

”För att detta direktiv skall kunna genomföras måste medlemsstaternas lagstiftning behandla de aktieägare lika som befinner sig i samma ställning.”

6 I skäl 6 i kommissionens rekommendation 77/534/EEG av den 25 juli 1977 om europeiska etiska regler för handel med värdepapper (EGT L 212, s. 37) anges följande:

”Kommissionen [har] genom samråd med berörda instanser kunnat fastställa att det i stor utsträckning råder enighet om dessa principer.”

7 I skäl 11 C i denna rekommendation föreskrivs följande:

”*Den tredje allmänna principen* avser likabehandling och rätten till lika möjligheter för aktieägare.

Kommissionen har trots viss kritik ansett att det är nödvändigt att behålla principen om likabehandling och har illustrerat dess tillämpning genom två kompletterande principer, varvid tyngdpunkten ligger på konkret offentlighetsplikt.

I tilläggsbestämmelse 17 nämns likabehandling av övriga aktieägare vid överföring av ett kontrollerande innehav, det medges emellertid att dessa aktieägare kan skyddas på annat sätt för att ta hänsyn till den omständigheten att huvudaktieägarens befogenheter i Förbundsrepubliken Tyskland är begränsade enligt lag.

…”

8 I den första och den tredje allmänna principen i den europeiska uppförandekodexen (nedan kallad uppförandekodexen) i bilagan till rekommendation 77/534 föreskrivs följande:

”1. Målsättningen med denna kodex och de allmänna principerna bör följas även när de inte uttryckligen omfattas av en tilläggsbestämmelse.

Varje transaktion på värdepappersmarknaden ska inte endast vara förenlig med kodexens ordalydelse utan även med syftet med i varje stat gällande bestämmelser i lagar och andra författningar samt de principer om gott uppförande som är sedvana på denna marknad och som rekommenderas i denna kodex.

…

3. Alla innehavare av värdepapper av samma typ i ett och samma bolag ska säkerställas likabehandling. Framför allt ska alla aktieägares rätt till likabehandling beaktas vid

varje transaktion som direkt eller indirekt medför en avyttring av andelar som de jure eller de facto möjliggör en kontroll över bolaget, vars värdepapper säljs och köps på marknaden.”

9 I tilläggsbestämmelse 17 i uppförandekodexen anges följande:

”Ingen transaktion som medför en överföring av ett kontrollerande innehav, i den mening som avses i den tredje allmänna principen, får ske utan att de andra aktieägarna och tillsynsmyndigheterna informeras.

Det är önskvärt att möjligheten att överlåta värdepapper på lika villkor erbjuds alla aktieägare i det bolag för vilket kontrollen överlåts om de inte i övrigt åtnjuter ett skydd som kan anses som likvärdigt.”

10 Enligt artikel 4.2 i rådets direktiv 79/279/EEG av den 5 mars1979 om samordning av villkoren för upptagande av värdepapper till officiell notering vid fondbörs (EGT L 66, s. 21; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 34) ska emittenter vilkas värdepapper har upptagits till officiell notering fullgöra de skyldigheter som anges i lista C till detta direktiv.

11 I bilagan till detta direktiv, i lista C, avseende ”Skyldigheter för bolag vars aktier upptagits till officiell notering vid fondbörs” anges följande i punkt 2 a: ”Bolaget skall se till att alla aktieägare i samma kategori behandlas lika.”

12 Denna bestämmelse upprepas i artikel 65.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/34/EG av den 28 maj 2001 om upptagande av värdepapper till officiell notering och om uppgifter som ska offentliggöras beträffande sådana värdepapper (EGT L 184, s. 1), i vars artikel 111.1 direktiv 79/279 upphävdes.

13 Artikel 65 i direktiv 2001/34 upphävdes emellertid den 20 januari 2007 enligt artikel 32.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/109/EG av den 15 december 2004 om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad och om ändring av direktiv 2001/34/EG (EGT L 390, s. 38). I artikel 17.1 i direktiv 2004/109 med rubriken ”Krav på information från emittenter vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad” föreskrivs följande:

”Emittenten av aktier som är upptagna till handel på en reglerad marknad skall se till att alla aktieägare i samma kategori behandlas lika.”

14 Skälen 8 och 10 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/25/EG av den 21 april 2004 om uppköpserbjudanden (EUT L 142, s. 12) har följande lydelse:

”8) I enlighet med de allmänna principerna i gemenskapslagstiftningen och i synnerhet rätten till en rättvis rättegång, bör en tillsynsmyndighets beslut under lämpliga förutsättningar kunna omprövas av en oberoende domstol …

…

10) Skyldigheten att lämna ett erbjudande till alla värdepappersinnehavare bör inte gälla dem som redan har ett kontrollerande innehav vid den tidpunkt då den nationella lagstiftning varigenom detta direktiv genomförs träder i kraft.”

15 Enligt artikel 1.1 i direktiv 2004/25 ska direktivet tillämpas på uppköpserbjudanden av värdepapper i bolag som lyder under lagstiftning i medlemsstaterna, om dessa värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad.

16 I artikel 3.1 a och 3.2 a i detta direktiv med rubriken ”Allmänna principer” föreskrivs följande:

”1. För genomförandet av detta direktiv skall medlemsstaterna säkerställa att följande principer följs:

a) Alla innehavare av värdepapper av samma slag i ett målbolag skall behandlas lika, och om en person förvärvar kontrollen över ett bolag skall övriga värdepappersinnehavare skyddas.

…

2. För att se till att principerna i punkt 1 följs

a) skall medlemsstaterna säkerställa att minimikraven i detta direktiv uppfylls,”

17 I artikel 5.1 och 5.4 i direktiv 2004/25, som har rubriken ”Skydd av minoritetsaktieägare, budplikt och skäligt pris”, föreskrivs följande:

”1. Om en fysisk eller juridisk person till följd av eget förvärv eller förvärv genom personer som handlar i samförstånd med den person som innehar värdepapper i ett bolag som avses i artikel 1.1 och dessa värdepapper, tillsammans med befintligt innehav av dessa värdepapper och innehav hos personer som handlar i samförstånd med den personen, direkt eller indirekt ger den personen en bestämd andel av röstetalet i bolaget varigenom den personen får kontroll över bolaget, skall medlemsstaterna säkerställa att den personen är förpliktad att lämna ett erbjudande för att skydda minoritetsaktieägare i bolaget. Detta erbjudande skall så snart som möjligt riktas till alla innehavare av dessa värdepapper och omfatta hela deras innehav till ett skäligt pris enligt definitionen i punkt 4.

…

4. Skäligt pris skall anses vara det högsta pris som budgivaren eller personer som handlar i samförstånd med denne betalat för samma värdepapper under en period, som skall fastställas av medlemsstaterna, på minst sex och högst tolv månader närmast före det erbjudande som avses i punkt 1. …”

18 I artikel 16 i direktiv 2004/25, som har rubriken ”Lösningsskyldighet” föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall säkerställa att bestämmelserna i punkterna 2 och 3 tillämpas efter det att ett erbjudande tillställts alla innehavare av värdepapper i målbolaget och erbjudandet omfattar samtliga deras värdepapper.

2. Medlemsstaterna skall säkerställa att innehavarna av de alltjämt utestående värdepapperen kan kräva att budgivaren förvärvar deras värdepapper till ett rimligt pris under samma omständigheter som anges i artikel 15.2.

3. Bestämmelserna i artikel 15.3–15.5 skall gälla i tillämpliga delar.”

19 I artikel 15.2 i direktiv 2004/25, till vilken bestämmelse det hänvisas i artikel 16.2, fastställs innehavet av värdepapper till 90 procent av det kapital som medför rösträtt. I artikel 15.5, till vilken det hänvisas i artikel 16.3 i direktiv 2004/25, föreskrivs att medlemsstaterna ska säkerställa att ett rimligt pris garanteras.

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

20 Audiolux SA och övriga klagande i målet vid den nationella domstolen (nedan gemensamt kallade Audiolux) är minoritetsaktieägare i RTL, vars aktier är noterade på de reglerade börserna i Luxemburg, Bryssel och London.

21 Såsom framgår av handlingarna i målet innehade GBL, före de händelser som gav upphov till tvisten i målet vid den nationella domstolen, 30 procent av aktierna i RTL. Bertelsmann innehade en andel på 80 procent i Bertelsmann Westdeutsche TV GmbH och resterande 20 procent innehades av Westdeutsche Allgemeine Zeitungsverlagsgesellschaft E. Brost & J. Funke GmbH & Co. Bertelsmann Westdeusche TV GmbH innehade 37 procent av aktierna i RTL, den brittiska gruppen Pearson Television 22 procent av aktierna och det offentliga, häribland Audiolux, övriga 11 procent.

22 Genom ett flertal transaktioner under den första hälften av år 2001 överförde GBL sin andel på 30 procent av RTL:s tillgångar i utbyte mot 25 procent av Bertelsmanns tillgångar.

23 Bertelsmann förvärvade därefter i december 2001 Pearson Televisions andel, och med anledning av detta begärde RTL att bolaget skulle avnoteras från börsen i London, vilket skedde den 31 december 2002.

24 Överlåtelsen av ägande från GBL till Bertelsmann prövades av Tribunal d'arrondissement (Luxembourg) genom dom av den 8 juli 2003. Tribunal avvisade talan med motiveringen att Audiolux yrkanden inte grundade sig på någon bestämmelse i lag eller annan författning eller på någon rättsprincip som var erkänd enligt luxemburgsk rätt. Yrkandena avsåg bland annat frågor huruvida de transaktioner genom vilka ägandet överläts var rättsenliga och om skadestånd för den skada som orsakats klagandena av att skyldigheten att erbjuda dem att överlåta sina aktier i RTL mot aktier i Bertelsmann på samma villkor som gällde för GBL inte hade respekterats.

25 Enligt ovan nämnda dom föreskrivs det inte i gällande luxemburgsk bolagsrätt någon rätt för minoritetsaktieägare att överlåta sina aktier på lika villkor när en majoritetsaktieägare överlåter sina aktier till en annan majoritetsaktieägare. Inte heller kunde det regelverk som var tillämpligt på börsen i Luxemburg utgöra rättslig grund för yrkandena. I domen fastställs särskilt att det inte finns någon bestämmelse genom vilken rekommendation 77/534 införlivas med luxemburgsk rätt.

26 Tribunal d'arrondissement de Luxembourg prövade avnoteringen av RTL:s aktier i dom av den 30 mars 2004. Tribunal avvisade i denna dom Audiolux yrkanden om att bland annat andelen aktier i RTL som utbjöds till allmänheten hade varit större och att aktierna inte skulle ha avnoterats på Londonbörsen.

27 Efter att ha förenat de båda målen stadfäste Cour d'appel (Luxemburg) underrättens domar och uttalade, vad beträffar domen av den 8 juli 2003, att målet avsåg huruvida det fanns en allmän princip enligt vilken minoritetsaktieägare i ett börsnoterat luxemburgskt bolag hade rätt att behandlas på samma sätt som majoritetsaktieägarna vid överlåtelse av ett större aktieinnehav i ett bolag. Cour d'appel fann härvidlag att det saknades en sådan allmän princip om likabehandling av aktieägare i gällande rätt som kunde utgöra rättslig grund för klagandenas yrkanden.

28 Audiolux överklagande till Cour de cassation avser endast den del av domen från Cour d'appel genom vilken Tribunals dom av den 8 juli 2003 stadfästes. Audiolux har i överklagandet gjort gällande att principen om likabehandling av aktieägare har åsidosatts, och Audiolux har yrkat att bolaget ska behandlas på samma sätt som GBL vid överlåtelsen av Audiolux aktieinnehav i RTL till Bertelsmann, det vill säga som vid överlåtelse av en kontrollerande aktiepost.

29 Cour de cassation beslutade därför att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen med begäran om förhandsavgörande:

"1) Härrör hänvisningarna till likabehandling av aktieägare och närmare bestämt till skyddet för minoritetsaktieägare i

a) artiklarna 20 och 42 i andra bolagsdirektivet 77/91 …,

b) den tredje allmänna principen och tilläggsbestämmelse 17 i rekommendation [77/534];

c) lista C, punkt 2 a i bilagan till direktiv 79/279 …, vilken har upprepats i direktiv [2001/34],

d) artikel 3.1 a jämförd med skäl 8 i direktiv 2004/25 …

från en allmän gemenskapsrättslig princip?

2) Om den första frågan besvaras jakande, är då denna allmänna gemenskapsrättsliga princip endast tillämplig på förhållandet mellan ett bolag och bolagets aktieägare eller är den också tillämplig på förhållandet mellan huvudaktieägare som utövar eller förvärvar kontrollen av ett bolag å ena sidan och detta bolags minoritetsaktieägare å andra sidan, i synnerhet avseende ett bolag med börsnoterade aktier?

3) Om de två ovanstående frågorna besvaras jakande, ska då denna allmänna gemenskapsrättsliga princip, mot bakgrund av hur de hänvisningar som avses i fråga 1 har utvecklats över tid, anses ha existerat och vara tillämplig på förhållandena mellan majoritetsaktieägare och minoritetsaktieägare i den mening som avses i fråga 2 redan innan ovannämnda direktiv 2004/25/EG trädde i kraft och i föreliggande fall innan de omtvistade förhållandena uppstod, vilka ägde rum under det första halvåret år 2001?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Upptagande till sakprövning

30 Bertelsmann har ifrågasatt huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning. Bolaget har härvid gjort gällande att redogörelsen i tolkningsfrågorna för de rättsliga och faktiska omständigheterna inte har gjorts med tillräcklig tydlighet.

31 Eftersom en tolkningsfråga som har ställts av en nationell domstol inte ska tas upp till sakprövning när domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska och rättsliga omständigheter som krävs för att den ska kunna ge ett användbart svar på de frågor som har ställts till den (se dom av den 14 december 2006 i mål C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, REG 2006, s. I-11987, punkt 28 och där angiven rättspraxis), ska det erinras om att denna begäran om förhandsavgörande gör det möjligt att fastställa tolkningsfrågornas räckvidd och för berörda parter att inkomma med yttranden i enlighet med artikel 23 i domstolens stadga, vilket framgår av de yttranden som avgetts i målet. Domstolen har därför tillräckliga uppgifter om de rättsliga och faktiska omständigheterna för att kunna tolka relevanta gemenskapsrättsliga bestämmelser och för att kunna ge ett användbart svar på tolkningsfrågorna.

Prövning av den första och den andra frågan

32 Den hänskjutande domstolen har ställt tolkningsfrågorna, som ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida det finns en allmän gemenskapsrättslig princip om likabehandling av aktieägare enligt vilken minoritetsaktieägarna är skyddade av att det åvilar huvudaktieägare som förvärvar eller utövar kontrollen i ett bolag att lösa in deras aktier på lika villkor som de som avtalades när huvudaktieägaren förvärvade det aktieinnehav genom vilket kontrollen över bolaget förvärvades eller styrktes.

33 Den hänskjutande domstolen har hänvisat till flera bestämmelser i sekundärrätten, nämligen artiklarna 20 och 42 i direktiv 77/91, den tredje allmänna principen och tilläggsbestämmelse 17 i uppförandekodexen, lista C, punkt 2 a i bilagan till direktiv 79/279 och artikel 3.1 a i direktiv 2004/25 jämförd med skäl 8 i samma direktiv.

34 Det ska inledningsvis erinras om att den omständigheten allena att det finns vissa bestämmelser i sekundärrätten om skydd för minoritetsaktieägare inte i sig är tillräcklig för att kunna fastställa att det finns en allmän gemenskapsrättslig princip och framför allt inte om bestämmelsernas tillämpningsområde är begränsat till vissa välavgränsade och tydliga rättigheter. Det enda syftet med att pröva de bestämmelser som den hänskjutande domstolen har anfört är således att undersöka om det mot bakgrund av innehållet i bestämmelserna kan slås fast att det finns en sådan princip. Det ska härvidlag erinras om att bestämmelserna endast är vägledande för den händelse att de är bindande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 november 1999 i mål C-149/96, Portugal mot rådet, REG 1999, s. I-8395, punkt 86, och av den 12 juli 2001 i mål C-189/01, Jippes m.fl., REG 2001, s. I-5689, punkt 74), således att principens innehåll kan härledas från dem (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan nämnda målet Jippes m.fl., punkt 73).

35 Det ska inledningsvis slås fast att räckvidden av bestämmelserna i direktiv 77/91 och i direktiv 79/279 är begränsad till vissa välavgränsade situationer och de avser inte en situation som den i målet vid den nationella domstolen.

36 Hänvisningen till skydd för minoritetsaktieägare i artikel 20 i direktiv 77/91, som saknar uppgifter om huruvida det finns en allmän gemenskapsrättslig princip, har således, såsom framgår av dess lydelse, endast till syfte att klargöra att medlemsstaterna på vissa villkor kan avstå från att tillämpa artikel 19 i direktivet.

37 Skyldigheten enligt artikel 42 i direktiv 77/91 att säkerställa likabehandling av aktieägare som befinner sig i samma situation ska således, såsom framgår av villkoret

”[f]ör att detta direktiv skall kunna genomföras”, endast tillämpas inom ramarna för detta direktiv, det vill säga, såsom framgår av skäl 5, vid kapitalhöjning eller kapitalnedsättning. Artikel 42 ska således tillämpas i situationer som är helt väsensskilda från den skyldighet som Audiolux har hävdat åvilar huvudaktieägarna enligt en allmän gemenskapsrättslig princip.

38 Det bekräftas av syftet med direktivet att det inte var gemenskapslagstiftarens avsikt att regeln om likabehandling av aktieägare i artikel 42 skulle tillämpas utanför de ramar som anges i direktiv 77/91.

39 Direktivet har nämligen endast till syfte att säkerställa ett minimum av likvärdigt skydd av aktieägare i samtliga medlemsstater (se dom av den 12 mars 1996 i mål C-441/93, Pafitis m.fl., REG 1996, s. I-1347, punkt 38, av den 19 november 1996 i mål C-42/95, Siemens, REG 1996, s. I-6017, punkt 13, och av den 18 december 2008 i mål C-338/06, kommissionen mot Spanien, REG 2008, s. I-10139, punkt 23).

40 Det ska vidare understrykas att inte heller inom ramen för direktiv 77/91 kan artikel 42 ses som ett uttryck för en allmän gemenskapsrättslig princip. Domstolen har nämligen förkastat en extensiv tolkning av artikel 42 med motiveringen att en sådan tolkning skulle frånta artikel 29.4 i direktivet om villkor för att begränsa rösträtten dess ändamålsenliga verkan (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkterna 32 och 33).

41 Vad beträffar punkt 2 a i lista C i bilagan till direktiv 79/279, enligt vilken bolaget ska säkerställa att aktieägare som befinner sig i samma situation ska behandlas lika, är det tillräckligt att erinra om att dessa bestämmelser har upphävts och ersatts av artikel 17 i direktiv 2001/34, som enligt sin rubrik endast ska tillämpas på skyldigheten att lämna information till aktieägare.

42 De bestämmelser i direktiven 77/91 och 79/279 som den hänskjutande domstolen har hänvisat till ska således tillämpas i vissa välavgränsade situationer som klart skiljer sig från situationen i målet vid den nationella domstolen. Såsom generaladvokaten dessutom har påpekat i punkt 84 i förslaget till avgörande begränsar de sig huvudsakligen till att reglera mycket specifika bolagsrättsliga situationer genom att ålägga bolag vissa skyldigheter för att skydda alla aktieägare. De har således inte den generella räckvidd som utmärker en allmän rättsprincip.

43 Vad beträffar den tredje allmänna principen och tilläggsbestämmelse 17 i uppförandekodexen samt direktiv 2004/25 ska det dessutom påpekas att det varken i uppförandekodexen eller i direktivet uttryckligen hänvisas till en allmän gemenskapsrättslig princip om skydd för minoritetsaktieägare.

44 Det ska, vad beträffar uppförandekodexen, påpekas att det i andra stycket i den första allmänna principen görs åtskillnad mellan å ena sidan gällande lagar och andra författningar och å andra sidan principer för gott uppförande. I den första principen likställs således de principer för gott uppförande som gäller på finansmarknaderna med principerna i uppförandekodexen. Härav följer enligt uppförandekodexen att dessa principer i egenskap av rättskällor har samma rättsverkningar som de principer som tillämpas på marknaden. En sådan värdering av principernas rättsliga karaktär framstår som oförenlig med antagandet att den tredje allmänna principen och tilläggsbestämmelse 17 i uppförandekodexen vilar på en allmän gemenskapsrättslig princip.

45 Dessutom innehåller varken den tredje allmänna principen eller tilläggsbestämmelse 17 i uppförandekodexen någon uttrycklig och rättsligt bindande skyldighet att behandla samtliga aktieägare lika. Det framgår bland annat av andra stycket i tilläggsbestämmelse 17 att det endast är ”önskvärt” att samtliga aktieägare ges möjlighet att överlåta sina aktier, och detta gäller endast om minoritetsaktieägarna inte redan har ett motsvarande skydd.

46 Med beaktande av den rättspraxis som angavs i punkt 34 i denna dom utgör en sådan ordalydelse således ett hinder för att det kan härledas en allmän gemenskapsrättslig princip om skydd för minoritetsaktieägare ur dessa bestämmelser. Det saknar således betydelse att det i punkt 6 i rekommendation 77/534 anges att det i stor utsträckning råder enighet om principerna i uppförandekodexen hos berörda instanser.

47 Enligt artikel 5 i direktiv 2004/25 har en aktieägare som har tagit över kontrollen i ett bolag budplikt. I artikel 16 i direktivet föreskrivs en lösningsskyldighet.

48 Det framgår varken direkt eller indirekt av skälen 2, 9–11 och 24 i direktiv 2004/25 om budplikt och lösningsskyldighet att bestämmelserna i direktivet vilar på en allmän gemenskapsrättslig princip. Det hänvisas inte heller till en sådan princip i skälen i uppförandekodexen eller i direktiven 77/91 och 79/279 och det kan således inte utläsas ur dessa bestämmelser att direktiv 2004/25 ska betraktas som slutpunkten i en lagstiftningsprocess som började med uppförandekodexen och direktiven 77/91 och 79/279.

49 Enligt artikel 1 i direktiv 2004/25 begränsas dessutom tillämpningsområdet för budplikten och lösningsskyldigheten till börsnoterade bolag. Budplikt ska enligt artikel 5.1 i direktivet endast tillämpas när en person förvärvar en viss andel av röstetalet och därmed får kontroll över bolaget, och enligt artiklarna 15 och 16 i direktivet kan det endast bli tal om lösningsskyldighet när det genom ett offentligt bud har förvärvats aktier som motsvarar minst 90 procent av det kapital som medför rösträtt.

50 Bestämmelserna i direktiv 2004/25 ska således tillämpas i specifika situationer och det kan följaktligen inte härledas någon allmän princip med ett visst innehåll ur dessa bestämmelser. Bestämmelserna saknar dessutom, i likhet med bestämmelserna i direktiven 77/91 och 79/279, såsom framgår av punkt 42 i denna dom, den generella räckvidd som utmärker en allmän rättsprincip.

51 Vad beträffar de bestämmelser i direktiv 2004/25 som den hänskjutande domstolen har hänvisat till ska det erinras om att även om det i skäl 8 i direktivet hänvisas till allmänna gemenskapsrättsliga bestämmelser avser detta skäl icke desto mindre endast processuella garantier och det hänvisas inte till någon princip om likabehandling av aktieägare. Det kan inte heller av uttrycket ”allmänna principer” i artikel 3 i direktivet utläsas att det var gemenskapslagstiftarens vilja att likställa principerna i denna artikel med allmänna gemenskapsrättsliga principer. Såsom framgår av uttrycket ”[f]ör att detta direktiv skall kunna genomföras” är det snarare fråga om riktlinjer för hur medlemsstaterna ska tillämpa direktivet.

52 Det framgår av vad som anförts ovan att det inte kan härledas en allmän princip om likabehandling av minoritetsaktieägare ur de bestämmelser i sekundärrätten som den hänskjutande domstolen har hänvisat till.

53 Det ska emellertid prövas om den behandling som Audiolux har hänvisat till ska förstås som ett specifikt bolagsrättsligt uttryck för den allmänna likabehandlingsprincipen.

54 Enligt fast rättspraxis innebär den allmänna likabehandlingsprincipen att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling (se dom av den 18 december 2008 i mål C-127/07, Arcelor Atlantique et Lorraine m.fl., REG 2008, s. I-9895, punkt 23 och där angiven rättspraxis).

55 Det ska erinras om att den behandling som Audiolux har hänvisat till endast syftar till att ålägga den aktieägare som har förvärvat eller stärkt sin kontroll över ett bolag en skyldighet. Enligt denna skyldighet ska ovannämnde aktieägare ingå överenskommelser med samtliga minoritetsaktieägare på samma villkor som de som gällde vid

förvärvet av det aktieinnehav som innebar förvärv eller förstärkning av kontrollen över bolaget och medförde en motsvarande skyldighet för samtliga aktieägare att sälja aktierna till huvudaktieägaren.

56 Det ska därför prövas om de omständigheter som anförts ovan i punkt 55 i denna dom kan anses som uttryck för en allmän likabehandlingsprincip.

57 Det ska, vad beträffar införandet av en skyldighet för en huvudaktieägare och fastställandet av de villkor som ska gälla för en sådan skyldighet, påpekas att den allmänna likabehandlingsprincipen i sig varken kan innebära en särskild skyldighet som endast gäller för en huvudaktieägare i förhållande till andra aktieägare eller kan peka ut en specifik situation i vilken det föreligger en sådan skyldighet.

58 Om det införts en skyldighet för huvudaktieägare och fastställts villkor för hur skyldigheten ska uppfyllas gör det nämligen att det blir nödvändigt att ta ställning till huruvida minoritetsaktieägarna i den specifika situation där en aktieägare förvärvar eller stärker kontrollen över ett bolag har behov av det särskilda skydd som uppnås genom att huvudaktieägaren åläggs en skyldighet. Ett sådant beslut förutsätter att det görs en avvägning av minoritetsaktieägarnas intressen i förhållande till huvudaktieägarnas intressen och av de betydande konsekvenser för företagsförvärv som en sådan skyldighet skulle innebära. Det är därför nödvändigt enligt rättssäkerhetsprincipen att en sådan skyldighet utformas tydligt så att de berörda känner till sina rättigheter och skyldigheter och kan handla därefter (se, vad beträffar kraven enligt rättssäkerhetsprincipen, dom av den 10 mars 2009 i mål C-345/06, Heinrich, REG 2009, s. I-1659, punkt 44).

59 Om det även antas att minoritetsaktieägarna har behov av ett särskilt skydd finns det olika medel för att säkerställa detta skydd och det är bara en fråga om att göra ett val mellan dem.

60 I tilläggsbestämmelse 17 i uppförandekodexen hänvisas det nämligen till ett ”likvärdigt” skydd som det som minoritetsaktieägarna omfattas av och i punkt 11 C i rekommendation 77/534 anges en begränsning av en huvudaktieägares inflytande som ett exempel på ett sådant likvärdigt skydd.

61 Likabehandlingsprincipen är följaktligen inte avgörande för valet mellan olika möjliga lösningar för att skydda minoritetsaktieägarna på samma sätt som de åtgärder som föreskrivs i gemenskapens sekundärrätt.

62 En princip av det slag som har föreslagits av Audiolux förutsätter att det görs ett lagstiftningsmässigt val efter en intresseavvägning och att det på förhand fastställs precisa och detaljerade regler (se, analogt, dom av den 15 juli 1970 i mål 41/69, ACF Chemiefarma mot kommissionen, REG 1970, s. 661, punkterna 18–20, svensk specialutgåva, volym 1, s. 457, och av den 5 mars 1980 i mål 265/78, Ferwerda, REG 1980, s. 617, punkt 9, svensk specialutgåva, volym 5, s. 45, samt beslut av den 5 mars 1999 i mål C-153/98 P, Guérin automobiles mot kommissionen, REG 1999, s. I-1441, punkterna 14 och 15) och detta val kan inte härledas ur den allmänna likabehandlingsprincipen.

63 De allmänna gemenskapsrättsliga principerna har nämligen samma rang som bestämmelserna i fördraget, medan den princip som Audiolux har förespråkat är mer detaljerad, vilket nödvändiggör att det utarbetas närmare föreskrifter, vilket i gemenskapen sker genom en sekundärrättsakt. Den princip som Audiolux har förespråkat kan följaktligen inte betraktas som en självständig gemenskapsrättslig princip.

64 Mot bakgrund av vad som har anförts ovan ska den första och den andra frågan besvaras så, att det inte finns någon allmän gemenskapsrättslig princip enligt vilken minoritetsaktieägare skyddas av en skyldighet för den huvudaktieägare som förvärvar eller stärker sin kontroll över ett företag att erbjuda minoritetsaktieägarna att lösa ut aktierna på samma villkor som de som överenskommits när huvudaktieägaren förvärvade eller stärkte det aktieinnehav som gav honom kontroll över bolaget.

65 Det saknas, mot bakgrund av detta svar, anledning att besvara den tredje frågan.

Rättegångskostnader

66 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Det finns inte en allmän gemenskapsrättslig princip enligt vilken minoritetsaktieägare skyddas av en skyldighet för den huvudaktieägare som förvärvar eller stärker sin kontroll över ett bolag att erbjuda minoritetsaktieägarna att lösa ut aktierna på samma villkor som de som överenskommits när huvudägaren förvärvade eller stärkte det aktieinnehav som gav honom kontroll över bolaget.

Underskrifter